

تنها کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) در کشور
شبانه روز در حرم مطهر رضوی فعال است

وقف ادامہ دار طباطبایی نائینی

● سرمایه های فرهنگی ای که وقف شد

اولین چراغ راجح سید سعید طباطبایی نائینی در سال ۱۳۳۲ خورشیدی برافروخت و واقفان دیگری مثل آیت ا... ابوالقاسم خزعلی، دکتر احمد احمدی و دکتر محمود مهدوی دامغانی این راه را ادامه دادند. اولین قفسه های این کتابخانه که آن زمان کتابخانه جامع گوهرشاد نام داشت، با ۵ هزار نسخه کتاب چاپ سنگی و چاپی نفیس وقف شده توسط حاجی طباطبایی نائینی پر شد. این واقف علاوه بر اهدای کتابخانه شخصی اش، منابع مالی نیز برای گرداندن این کتابخانه اختصاص داد. در سال های بعد بساط این کتابخانه بارها از صحنی جمع و در صحن دیگری پهن شد. اما روال اداره آن تا آخرین سال دهه ۸۰ خورشیدی تغییر نکرد.

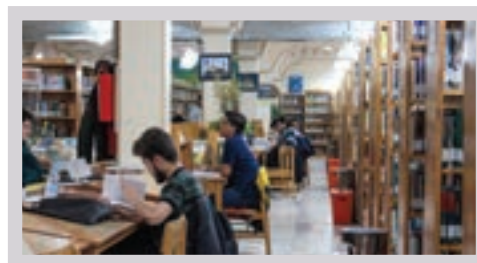
قاسم فدایی راد، مسئول این کتابخانه، می گوید: باتوجه به افزایش تقاضای مراجعه کنندگان، مسئولان آستان قدس تصمیم گرفتند تغییراتی ایجاد کنند و بالاخره در آذر ۱۳۸۹ هم زمان با میلاد امام هادی (ع) این مجموعه با نام کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) به صورت شبانه روزی درآمد.

● مطالعه و پژوهش تعطیلی ندارد

دانشجویان، طلاب، محققان و اهالی علم که با این فضا آشنا هستند، می دانند که هر ساعت از شبانه روز در این کتابخانه به روی آنان باز است. از این رو، با وجود فعالیت کتابخانه های مشابه تخصصی در ایران، این مجموعه به سبب شبانه روزی بودنش بعد از کتابخانه ملی تهران منحصر به فرد محسوب می شود. مسئول امور این کتابخانه توضیح می دهد: اینجا به جز ۲۹ اسفند، یکم فروردین، تاسوعا و عاشورا و شهادت امام رضا (ع)، بقیه روزهای سال به صورت شبانه روزی برای استفاده آقایان فعال است و مشتاقان معارف اهل بیت (ع) از جمله زائر و مجاور می توانند از خدمات آن بهره مند شوند.

۲۵ هزار نفر آقا عضو این کتابخانه هستند، اما ورود به اینجا برای همه آزاد است. آن طور که فدایی راد می گوید، همه اعضای کتابخانه مرکزی آستان قدس می توانند از سالن مطالعه و منابع آن استفاده کنند. محیط آرام اینجا باب دل بسیاری از پژوهشگران و دانشجویان است. مهدی توانچه از همین دست افراد است که معتقد است این کتابخانه به دلیل قرارگرفتن در حرم مطهر فضای معنوی و انرژی خاصی دارد. رشته تحصیلی توانچه کارشناسی بیولوژی است، اما به مطالعه در حوزه عرفان عملی، سیروسلوک و امام شناسی علاقه مند است. او می گوید: منابع این مجموعه غنی است، اما کافی نیست. مثلاً ممکن است بعضی منابع همه اطلاعات لازم درباره یک موضوع را شامل نشوند و نیاز به مطالعه کتاب های تکمیلی دیگری برای جمع بندی موضوعی باشد. کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) با وجود محدودیت بودجه بیشترین منابع را برای خرید کتاب در اختیار داشته و کتابخانه مرکزی نیز بسیاری از منابع وقفی مرتبط خود را به این مجموعه منتقل کرده است. اما هنوز جای خالی برخی منابع مانند کتب غیرفارسی برای طلاب خارجی در اینجا حس می شود.

زهرا زنگنه | کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) در حرم مطهر رضوی، تنها کتابخانه شهر مشهد است که به صورت ویژه منابع کامل و جامعی را در زمینه زندگی نامه، سیره، احادیث و روایات ائمه اطهار گرد آورده است و در اختیار علاقه مندان به ویژه طلاب قرار می دهد: کتابخانه ای شبانه روزی که در ابتدا مختص آقایان بود. اما با توجه به نیاز پژوهشگران خانم، چند سالی است بخش بانوان آن نیز فعال شده است. امروز یکم آذر به بهانه چهاردهمین سالگرد افتتاح این کتابخانه به آن سری زدیم.

● فضای که پیش از سال ۱۴۰۰ نبود

زمزمه های شروع پروژه زیرساختی شیخ بهایی که پیچید، مسئله تخریب فضای کتابخانه و جا به جایی آن هم مطرح شد. سال ۱۴۰۰ بود که به امر تولیت حرم، این کتابخانه مهمان سالن اجتماعات دانشگاه علوم اسلامی رضوی شد تا در خرداد ۱۴۰۴ به خانه جدیدش نقل مکان کند. حالا هر چند برای نگهداری در شرایط استاندارد دما و رطوبت، همه ۳ هزار و ۹۱۹ نسخه خطی و ۳ هزار و ۵۴۵ نسخه چاپ سنگی این کتابخانه به صورت موقت به مخزن کتب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس منتقل شده اند، بیش از ۱۲۰ هزار نسخه کتاب چاپی، ۱۱۰۰ پایان نامه مرتبط و ۲۸ نقشه و اطلس در ۲۲۰ قفسه این فضا جا خوش کرده اند تا در دسترس علاقه مندان باشند.

● فضای ویژه برای بانوان

در گوشه دیگری از این فضای هشتصد متری یک فضای متفاوت هم وجود دارد: فضایی که پیش از این در مجموعه کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) وجود نداشته است؛ یک فضای اختصاصی برای بانوان که حتی در این فصل هم مملو از جمعیت است.

فاطمه روحانی، مسئول بخش بانوان کتابخانه، می گوید: خانم های طلبه زیادی برای استفاده از منابع دینی و تاریخی به این کتابخانه می آیند. به ویژه در فصل تابستان، افرادی که برای زیارت به مشهد می آیند، از فرصت استفاده و به کتابخانه هم مراجعه می کنند.

او به دانش آموزانی که در قرائت خانه مشغول مطالعه هستند، اشاره می کند و می گوید: تعداد زیادی از مراجعان مادرانشان آموزان و دانشجویانی هستند که می خواهند از فضای سالم و امن کتابخانه استفاده کنند. مناصدقی دانش آموز سال چهارم دبیرستان است و به قرائت خانه بانوان آمده است تا برای کنکور تلاش کند. او می گوید: خانم های زیادی برای راه اندازی بخش بانوان این کتابخانه درخواست دادند و بالاخره حدود سه سال پیش این قسمت فعال شد. حالا ما هم مانند سایر اعضای کتابخانه مرکزی می توانیم از فضای مطالعه و منابع این کتابخانه استفاده کنیم. ساعت فعالیت بخش خواهان ۷:۱۵ تا ۲۱ است که نسبت به سالن های مطالعه مشابه، زمان بیشتری است، اما اگر این بازه زمانی بیشتر شود، خیلی بهتر است. سالن مطالعه بانوان با وضعیت مطلوب فاصله دارد، اما مسئولانش تا حد امکان تلاششان را کرده اند و البته خبر خوب برای بانوان این است که مقرر شده است در ساختمان در حال ساخت کتابخانه، فضای جدید و استناد آردی هم برای بانوان راه اندازی شود.

● همیشه در دسترس

مراجعه کنندگان این کتابخانه از دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سایر حوزه های اطراف حرم مطهر هستند. در ماه های قمری خاص مانند رجب و رمضان هم مراجعه کنندگان زیادی از حوزه های علمیه شهرهایی مانند شیراز و اصفهان و... مهمان این مجموعه می شوند. کتابخانه اهل بیت (ع) نیز کوشیده است با برگزاری نشست های علمی تخصصی به صورت حضوری و بیناری، انعقاد تفاهم نامه با مؤسسات علمی و پژوهشی مانند کتابخانه تخصصی قم و حوزه های علمیه خراسان و... و برگزاری نمایشگاه کتاب و نرم افزار، در معرفی هرچه بیشتر سیره و معارف اهل بیت (ع) بکوشد.

کتابخانه اهل بیت (ع) را دارد. او در دانشگاه علوم اسلامی رضوی رشته اقتصاد می خواند و باید در کنار دروس تخصصی رشته اش دروس سطح یک حوزه را نیز بگذراند. او توریق کتاب های چاپی را ترجیح می دهد. اما از منابع دیجیتال هم استفاده کرده است: دانشجوییایی مثل من باید در کنار دروس رشته خودشان مطالعات حوزوی و دینی هم داشته باشند. نسخه های الکترونیکی این امکان را به ما می دهد تا در مواقعی که نسخه های چاپی کتاب در دسترس نیست، به راحتی به مطالعه منابع بپردازیم. طبق آمار که فدایی راد ارائه می دهد، بیش از ۶۰ درصد اعضا و

کتابخانه تخصصی اهل بیت (ع) محدود به یک چهار دیواری در حرم نیست و ذهن های جست و جوگر از هر جای جهان می توانند به منابع غنی آن دسترسی داشته باشند. وجود ۱۳۰ هزار نسخه کتاب الکترونیکی در کتابخانه این دسترسی را میسر کرده است. پژوهشگران می توانند به راحتی از طریق کتابخانه دیجیتال آستان قدس رضوی یا مجموعه نرم افزارها و وبگاه نور، این نسخه ها را مطالعه کنند. البته این مجموعه با کتابخانه بسیار و گویای آستان قدس هم همکاری می کند. سید محمد نعیمی که از دو سال پیش اوقات مطالعه اش را در اینجا سپری می کند، دانشجویی است که تجربه استفاده از منابع دیجیتال